

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

ISMENE

Tragikomedie in berijmde alexandrijnen

door

Laurens Spoor

Toneelfonds J. Janssens

Antwerpen - 1994

Nr. 2179

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste VIJF tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde auteursrechten aan:

Toneelfonds J. Janssens B.V.B.A.

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gecopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende auteursrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:

Laurens Spoor
Amsterdam

Wettelijk depot D/1994/220/36
ISBN 90-385-319-9

cop. 1994 Toneelfonds J. Janssens/Laurens Spoor

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

PERSONAGES

IOKASTE, moeder en echtgenote van Oidipous

ANTIGONE, dochter van Oidipous en Iokaste

ETEOKLES, zoon van Oidipous en Iokaste

KREOON, broer van Iokaste

HAIMOON, zoon van Kreoon

Ismene

EERSTE BEDRIJF

scène 1: IOKASTE, KREOON, ANTIGONE, HAIMOON

IOKASTE

Mag ik voor dit detail misschien je aandacht vragen:
De aanblik van die lege borden doet me pijn,
Antigone.

KREOON

Je weet toch dat sinds zeven dagen
Eteokles en Polyneikes spoorloos zijn.

IOKASTE

Onnodig ook om voor je vader nog te dekken;
't Is duidelijk dat Oidipous niet eten wil.

KREOON

Het schijnt dat hij zijn leven weer eens niet wil rekken.

IOKASTE

Na lang en luidkeels klagen viel hij plotsklaps stil.
Verstomd dus de vertrouwde galm van zijn tirades,
Doorspekt met rauwe onheilskreten, en voorbij
De schrille uithalen van zijn jeremiades,
Die plachten weg te ebben in verdwaasd geschrei.
Op zolder heeft hij zich getergd teruggetrokken
Toen onze zoons verdwenen voor een tweegevecht.

Hij weigert voedsel en blijft narrig zitten mokken
Zolang de machtsstrijd tussen hen niet is beslecht.

KREOON

In plaats van als een vader vrede te bewaren,
Gaf hij aan zijn twee zoons één Rijk en zaaide twist.

IOKASTE

Verdoofd en schorgeschreeuwd zit hij zich blind te staren
Op alles wat hij hier teweegbracht maar niet wist.

ANTIGONE

Maman, ik denk...

IOKASTE

Ik ben nog lang niet uitgesproken,
M'n kind; je denkt je nooit mijn situatie in.
Aan rampspoed heeft het ons geen ogenblik ontbroken,
En wie stond meer schaakmat dan deze koningin?
Maar welke scala's bont en grillig geschakeerde
Ellende ook in mijn geheugen staan geëetst,
Sinds Oidipous zich destijds van mij distantieerde
Ben ik niet meer zo diep vernederd of gekwetst;
Want als een hete aardappel liet hij mij vallen,
En ik zwierf maandenlang gebroken door het huis
En klampte mij ontredder vast aan piëdestallen,
Of zeeg ineen op chaises-longues en fauteuils.

KREOON

Hoe dikwijls heb ik jou nog juist op tijd gevonden
Als jij zieltogend ergens in de suite lag.

Ismene

IOKASTE

't Was vaak een kwestie van slechts luttele seconden,
Daar ik een wisse dood reeds in de ogen zag.

ANTIGONE

Waarom praat u toch zo hardvochtig over vader,
Maman? Hij is uw zoon, en bovendien uw man.
't Is schrijnend hoe u over iemand die u nader
Dan enig ander staat zo bitter spreken kan.

IOKASTE

Ik heb veel redenen.

ANTIGONE

Maar weinig argumenten;
Geluk is nooit bezit.

IOKASTE

't Was al te snel verkwist...

KREOON

Jouw mooiste jaren komen nog.

IOKASTE

Deo volente.

ANTIGONE

Maar niet met Oidipous.

IOKASTE

Helaas! De Bruut!

ANTIGONE

Betwist

U hem het recht...

KREOON

Je moeder heeft gelijk. Als zwager
Ken ik hem immers langer al dan jij hem kent.
Jouw beeld van hem is nog gekleurd, en daardoor vager
Dan onze kijk op hem.

IOKASTE

Hoe heugt mij het moment
Waarop die fraaie vader van je mij versmaadde,
Nadat hij jarenlang trefzeker en getrouw
Gewoon geweest was zich met verve te ontladen
In al mijn lichaamspoorten.

HAIMOON

Tegelijk, mevrouw?

IOKASTE

't Was op het ogenblik waarop hij overdadig
Antigone bij mij verwekte, dat hem bleek
Dat ik zijn moeder was, waarna hij ongenadig
Mijn slaapvertrek tot op de dag van nu ontweek.

KREOON

Sindsdien ook anderszins tot ledigheid vervallen,
Wierp hij zich tot voor kort slechts op één bezigheid.

IOKASTE

En die bestond erin zijn stem te laten schallen
In alle toonaarden van woede, wrok, en spijt.
In welke uithoek van het pand men zich ook waagde:
In elke balzaal, erker, spoelkeuken en nis
Weerklonk hoe ruig hij brulde, hoe fervent hij klaagde,
En hoe verwoed hij smeekte om vergiffenis.

Ismene

KREOON

Desniettemin is hij als koning aangebleven,
Totdat hij aan zijn zoons zijn troon heeft afgestaan.

IOKASTE

Hij zette toen de kroon op zijn verwoestend leven.

KREOON

Precies een week geleden heeft hij het bestaan
Om zonder ruggespraak doodleuk te proclameren
Dat 't voortaan zijn twee zoons, mijn neven, om de beurt
Vergund was om het Rijk een jaarlang te regeren.

IOKASTE

Verscheurd zoals hij is, heeft hij de macht verscheurd.

KREOON

Hij kende toch hun onverzoenlijke relatie:
Hoe lang niet waren zij al op elkaar jaloers!
Hij kon voorzien dat hij met deze abdicatie
Meer vijandschap zou zaaien tussen beide broers.

IOKASTE

De angst dat één van hen – zoals hijzelf deed vroeger –
Zijn vader zou vermoorden, azend op de macht,
Verteerde hem wellicht.

KREOON

Beslist! Die argwaan droeg er
Toe bij dat Oidipous zo'n schikking heeft bedacht.
Eteokles en Polyneikes liet hij erven,
En zo heeft hij zich van zijn vrees voor hen bevrijd.

IOKASTE

Hoewel hij steeds verkondigde te willen sterven,
Ontbrak het hem ook daarin aan slagvaardigheid.

KREOON

Bij loting werd eerst Polyneikes aangewezen;
Maar schielijk stak Eteokles hem naar de kroon.

IOKASTE

Ja, in een onbewaakt moment nestelde deze
Zich met een grote aanloop breeduit op de troon.

KREOON

Toen Polyneikes, die de koningsmantel paste,
Halfnaakt en nietsvermoedend voor de spiegel stond,
Bracht men dit nieuws, dat hem onaangenaam verraste;
En in een mum van tijd ging het van mond tot mond:
Eteokles had, met gewiekste vingers graaiend,
De scepter weggegrist, die even onbeheerd
Op tafel lag, en daarmee in de rondte zwaaiend
Had hij zich ijlings op de troon geïnstalleerd.
Hoe Polyneikes zich ook opwierp voor zijn rechten,
Zijn tweelingbroer was niet van zins nog op te staan.

IOKASTE

Dus joeg ik hen naar buiten om het uit te vechten.

KREOON

En sinds die dag is er een week voorbijgegaan.
De vraag is of wij hieruit dienen op te maken
Dat zij de ogen sloten, of juist een verdrag.

Ismene

IOKASTE

Hoe 't zij: onzeker is voorshands de stand van zaken.

KREOON

Maar wie bekleedt zolang het koninklijk gezag?

IOKASTE

Ik zou het liefst alleen nog resumerend zeggen
Dat ik mij reeds bij leven omdraai in mijn graf,
Maar zal nochtans met jou een spoedberaad beleggen.
Jij, Haimoon, ruimt de vaat; Antigone wast af.

scène 2: HAIMOON, ANTIGONE

HAIMOON

Antigone, opnieuw wist jij te imponeren.
't Was kranig zoals jij daarnet je mening gaf.

ANTIGONE

Zelf geef je er de voorkeur aan te observeren?

HAIMOON

Ja, om die reden hield ik mij wat achteraf.

ANTIGONE

Zolang jij ervoor kiest je mening te verzwijgen,
Blijft wat er in jou omgaat, Haimoon, mij ontgaan.

HAIMOON

Maar kun je dan nog steeds geen hoogte van me krijgen?

ANTIGONE

Als jij je zo verlaagt?

HAIMOON

Waarom ten overstaan
Van mij, Antigone, zo kribbig en vijandig?
Waarom juist tegen mij afstandelijk en kil?

ANTIGONE

Omdat je, als je praat, zo onuitstaanbaar handig
Vermijdt om iets te zeggen wat ik horen wil.
En dan je vage strelingen en confidenties,
Zijn die onwillekeurig? Of juist doelbewust?
Zo ja, trek alsjeblieft dan ook de consequenties;
Zo nee, laat mij dan voortaan helemaal met rust.
Jouw tergende tweeslachtigheid houdt nu al nachten
Met mijn bezorgdheid om mijn broers mijn hart verdeeld,
En woelend in mijn bed speel ik met de gedachte
Dat jij gedachteloos met mijn gevoelens speelt.

HAIMOON

Kijk dan naar onze ouders, en ziedaar het kader
Dat mij terug doet deinzen voor een huwelijk;
Is Kreon niet jouw oom?

ANTIGONE

Jawel, hij is jouw vader.
En andersom is het...

HAIMOON

Al even gruwelijk:
Iokaste is jouw moeder en zij is mijn tante;
En sinds haar eigen zoon jou bij haar heeft verwekt